

مقایسه تطبیقی کیفیت زندگی شهری بر اساس شاخص‌های زیست محیطی (مطالعه موردی: بافت قدیم و بافت جدید شهر سمنان) زینب کرکه آبادی^۱

استادیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۵/۱۲/۰۵

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۵/۰۸/۱۱

چکیده

رشد شهری و افزایش جمعیت شهرنشین در قرن بیستم تأثیر بسزایی در کیفیت زندگی شهری داشته است و رضایت فرد از زندگی را تحت تأثیر خود قرار داده است. علاوه بر این کیفیت زندگی شهری، حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی و زیست محیطی را نیز مد نظر قرار می‌دهد. در این راستا هدف اصلی این تحقیق بررسی وضعیت کیفیت زندگی بر اساس شاخص‌های زیست محیطی از نظر ساکنان بافت قدیم و جدید شهر سمنان است که در قالب تکمیل پرسشنامه میدانی انجام گرفت. اطلاعات استخراج شده از پرسشنامه با استفاده از نرم افزار SPSS و روش‌های آماری همچون روش آزمون T تک نمونه‌ای و رگرسیون سلسله مراتبی چندگانه و همچنین همبستگی اسپیرمن تحلیل شده و پایایی آن توسط آلفای کرونباخ سنجیده شده است. بر این اساس نتایج حاصل از تحقیق نشان داده است که در شهر سمنان، به ترتیب شاخص‌های کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی در سطح مطلوب، شاخص هویت و روابط اجتماعی در سطح متوسط کیفیت و به ترتیب شاخص‌های کیفیت فضاهای عمومی، دسترسی به خدمات، حمل و نقل عمومی و نشاط در فضاهای محلی، پایین‌تر از سطح متوسط کیفیت قرار گرفته‌اند. همچنین نتایج تحقیق نشان داده است که به ترتیب شاخص نشاط در فضاهای محلی، هویت و روابط اجتماعی، کیفیت واحد مسکونی، حمل و نقل عمومی، کیفیت فضاهای عمومی در محله، کیفیت محیطی و دسترسی به خدمات از نظر شهروندان شهر سمنان از اهمیت برخوردارند. همچنین با توجه به نتایج مشخص شد که بین میزان تحصیلات و رضایتمندی از کیفیت زندگی و بین میزان درآمد و رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت قدیم شهر سمنان رابطه‌ای مثبت با شدت نسبتاً ضعیف وجود دارد اما در بافت جدید شهر سمنان هیچ رابطه‌ای بین تحصیلات و رضایتمندی از کیفیت زندگی و نیز درآمد و رضایتمندی از کیفیت زندگی وجود ندارد.

واژگان کلیدی: کیفیت زندگی، شاخص‌های زیست محیطی، رضایتمندی، سمنان

مقدمه

بیش از نیمی از جمعیت دنیا در مناطق شهری زندگی می‌کنند که انتظار می‌رود این رقم به ۶/۳ میلیارد نفر در سال ۲۰۵۰ برسد (Alexandratos & Bruinsma, 2012: 4 & Marans, 2012: 10). امروزه، بسیاری از مناطق شهری در حال رشد جمعیت هستند (Hosseini et al, 2010: 32) نتیجه رشد جمعیت بشر منجر به تغییرات محیطی، شهرنشینی کنترل نشده و بدون برنامه‌ریزی، تشدید تولیدات کشاورزی، جنگل زدایی و از دست رفتن تنوع زیستی شده است. این تغییرات، کیفیت زندگی در شهرها را تحت تأثیر قرار داده و شهرها را با اثرات محیط زیستی مانند آلودگی آب، هوا، خدمات بهداشتی، زباله‌ها و فقر شهری مواجه ساخته که باعث تشدید خطرات سلامت زیست محیطی برای ساکنان شهری شده است (Musa- Yacob et al., 2015: 118).

شهرها مرکز تمدن و موتور اقتصادی جامعه هستند و یکی از مهم‌ترین مسائل مرتبط با رشد خوب انسان و جامعه، اثرات زیست محیطی است (Von Haaren, & Albert, 2011: 151). و محیط‌های شهری به خصوص شهرهای بزرگ با فرض افزایش اهمیت سلامت محیط زیست در جهان، با یکدیگر در ارتباطند (Zanuzdana- Khan et al., 2013: 164). کیفیت زندگی تحقیقات زیادی را در دهه‌های اخیر به خود اختصاص داده و ارتباط تنگاتنگی با روند سیاسی، اجتماعی و زمینه‌های کاربردی مانند برنامه‌ریزی شهری و منطقه‌ای، بالابردن سلامتی، تحقیقات مربوطه به شاخص‌های اجتماعی، اقتصادی و روانی برقرار کرده است (Turkoglu, 2015: 11). در سال‌های اخیر گرایش و علاقه تازه‌ای از طرف رهبران شهر و کسانی که علاقه مند به توسعه انسانی، توسعه اجتماعی، توسعه پایدار، جوامع سالم و کسانی که علاقه مند به حکمرانی شهری می‌باشند به کیفیت زندگی و ارزیابی آن به وجود آمده است. به عبارت دیگر کیفیت زندگی از این نظر مهم است که بسیاری از مردم و سازمان‌ها در بسیاری از بخش‌های مختلف به آن توجه کرده و تلاش برای اندازه‌گیری آن دارند (Mostafa, 2012: 256). کیفیت زندگی شامل تمام شرایط فیزیکی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و سلامت جایی است که مردم زندگی می‌کنند (Baskha, 2009: 96). کیفیت زندگی و ویژگی روابط اجتماعی و فرایندهای مربوط به کالا و خدمات، مدل مصرف، حالت و سبک زندگی، ارزیابی دقیق از شرایط و نتایج، پاسخگویی به انتظارات مردم، حالت ذهنی رضایت و یا نارضایتی، شادی، سرخوردگی و غیره است (Mariana, 2012: 645). امروزه کیفیت زندگی اهمیت بسیار زیادی در برنامه‌ریزی‌های توسعه شهری پیدا کرده است و به عنوان یکی از عناصر اصلی توسعه شهری شناخته می‌شود (Morais & Camanho, 2011: 129). و هدف تمام برنامه ریزان شهری و اندیشمندان است. وجود مشکل‌هایی مانند ضعف منابع درآمدی، نبود وسایل حمل و نقل عمومی و خصوصی، نبود فرصت‌ها و موقعیت‌های شغلی مناسب، کمبود مراکز درمانی، نبود مسکن مناسب، مشکل‌ها و آسیب‌های ناشی از نابرابری‌های اجتماعی، تغذیه نامناسب و ناپایدار، محله‌های شهری ما را با چالش روبه رو ساخته است (قائد رحمتی و جمشیدی، ۱۳۹۴: ۶۵).

در سال‌های اخیر انواع روش‌ها از جمله استفاده از شاخص‌های زیست محیطی برای ارزیابی چرخه زندگی شهرها، صنایع و کانون‌های انسان ساخت به کار برده می‌شود (Weiss- Patel et al., 2007: 111). سیاست‌های زیست محیطی نقش بحرانی را در بهبود رفتار مسئولانه و محیط زیست زندگی بازی می‌کنند (Felix, & Garcia-Vega, 2012: 316).

مردم مستقیماً از دارایی‌های زیست محیطی و خدمات آن مانند آب و هوای پاک، زمین، جنگل و دسترسی به فضای سبز، سود می‌برند این عوامل شرایط را برای برآورده کردن نیازهای اساسی و لذت بردن از وقت آزاد و شرکت در کارهای دیگر فراهم می‌کند (Streimikiene, 2015:68 & Balestra, & Sultan, 2013: 205). سنجش کیفیت زندگی می‌تواند به ارزیابی سیاست‌ها، رتبه‌بندی مکان‌ها، تدوین استراتژی‌های مدیریت و برنامه‌ریزی در شهر کمک کرده و درک و اولویت‌بندی مسائل اجتماع برای برنامه ریزان و مدیران شهری به منظور ارتقاء کیفیت زندگی شهروندان را تسهیل سازد. همچنین یافته‌های کیفیت زندگی می‌تواند برای بازشناسی استراتژی‌های سیاسی قبلی و طراحی سیاست‌های برنامه‌ریزی آینده مورد استفاده قرار گیرد. با توجه به این امر سنجش کیفیت زندگی شهر جهت هدایت، کنترل و توسعه پایدار و تأمین نیازهای اساسی شهر از ضرورت و اهمیت خاص برخوردار است. بنابراین تحقیق حاضر سعی دارد به بررسی و ارزیابی شاخص‌های زیست محیطی کیفیت زندگی در مناطق ۱ و ۲ شهر سمنان (بافت قدیم و بافت جدید) پردازد و در انتها راهبردهای استراتژیکی جهت ارتقاء کیفیت زندگی در شهر سمنان ارائه دهد.

سؤالات تحقیق

۱. کیفیت زندگی بر اساس شاخص‌های زیست محیطی در شهر سمنان در چه سطحی قرار دارد؟
۲. اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر رضایتمندی شهروندان از شاخص‌های زیست محیطی کیفیت زندگی در بافت قدیم و جدید شهر سمنان چگونه است؟
۳. آیا بین تحصیلات ساکنان و رضایتمندی آنان از کیفیت زندگی در بافت قدیم و جدید شهر سمنان رابطه معناداری وجود دارد؟
۴. آیا بین میزان درآمد ساکنان و رضایتمندی آنان از کیفیت زندگی در دو بافت قدیم و جدید شهر سمنان رابطه معناداری وجود دارد؟

پیشینه پژوهش

با مرور مطالعات انجام شده در زمینه کیفیت زندگی به وضوح نمایان است که کیفیت زندگی دارای اجزاء مختلف است و مفهومی چند جانبه و چند وجهی دارد که شاخص‌های متفاوتی توسط محققان برای سنجش کیفیت زندگی ارائه شده که در جدول شماره (۱) به تعدادی از این پژوهش‌ها و شاخص‌های منتخب آن‌ها اشاره می‌شود:

جدول ۱: شاخص‌های اندازه‌گیری کیفیت زندگی

پژوهش‌های انجام شده	عنوان پژوهش	شاخص‌های اندازه‌گیری
Economist Intelligence unit(EIU) (2005)	واحد اطلاعات اکونومیست سازمان ملل	رفاه مادی- بهداشت- امنیت- زندگی خانوادگی- زندگی اجتماعی- آب و هوا و جغرافیا- امنیت شغلی- آزادی سیاسی-برابری جنسیتی
Jaan lee (2008)	اندازه‌گیری ذهنی کیفیت زندگی در تایپه	مسکن- محیط اطراف- وضعیت بهداشتی-کیفیت خدمات عمومی- دسترسی به خدمات- درآمد خانوار- تعاملات اجتماعی
Khorasani.,Haleluo& Valizadeh (2014)	اندازه‌گیری و ارزیابی کیفیت قطعات زندگی در روستاهای کرفس دهستان شهرستان خدابنده	آموزش- سلامت- تعلق مکانی- اشتغال و درآمد- امنیت فردی و اجتماعی- مشارکت و همبستگی- اوقات فراغت و تفریحات
Salari& heidari moghadam (2015)	بررسی کیفیت زندگی در فضاها شهری مطالعه موردی: شهر لامرد	حمل و نقل- تسهیلات شهری- کیفیت محیط اجتماعی- کیفیت اقتصادی-کیفیت محیط
Krinitcyna & Mikhailova (2016)	کیفیت زندگی به عنوان پایه‌ای برای دستیابی	سلامتی و تندرستی- ثبات سیاسی و امنیت- زندگی

خانوادگی - زندگی اجتماعی - اقلیم و جغرافیا - امنیت شغلی - آزادی سیاسی - برابری جنسی	جمعیت به رفاه اجتماعی
عوامل اقتصادی (محرومیت مادی) - عوامل اجتماعی کیفیت عینی (تندرستی، احساس رضایت، شادی، لذت) امنیت شغلی - زندگی خانوادگی - اقتصاد - دسترسی به خدمات بهداشتی و ...	ابعاد کیفیت زندگی و شمول اجتماعی Sóros & Petó, 2015
همبستگی اجتماعی، شرایط اقتصادی، دسترسی به امکانات، محیط کالبدی، امنیت محیطی و مشارکت	تحلیلی بر مؤلفه‌های سازنده کیفیت زندگی در شهر نوشهر حسینی و باقریان، ۱۳۹۳

منبع: یافته‌های پژوهش

مفهوم کیفیت زندگی

کیفیت زندگی برای مردم، معانی متفاوتی با توجه به کاربرد و منطقه زندگی آن‌ها دارد. به عنوان مثال، برای یک برنامه ریز شهری کیفیت زندگی به معنی دسترسی به فضای سبز و دیگر امکانات است (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۷ و ۳). (Fayers, & Machin, 2013: 3). مفهوم کیفیت زندگی به طور گسترده شامل این می‌شود که چطور یک فرد جنبه‌های مثبت زندگی خود را ارزیابی می‌کند (Inoguchi, & Fujii, 2012: 110). واژه کیفیت زندگی توسط بسیاری از مردم به عنوان ذهنیت خوب از زندگی، استفاده می‌شود و اینکه مردم قادر باشند با موفقیت و خوشحالی در محیط زندگی کنند. و نیز اشاره به خصوصیات فیزیکی، روانی و جامعه شناختی مردم دارد. کیفیت زندگی مفهومی چند وجهی، نسبی و متأثر از زمان، مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است و ابعاد ذهنی و درونی دارد لذا اجماعی برای تعریف کیفیت زندگی وجود ندارد مرور متون مرتبط با کیفیت زندگی (Krnitcyna & Mikhailova, 2016.، Węziak & Białowolska, 2016.، Streimikiene, 2014.، Mohit, 2014.، keles, 2012. Theofilou, 2013) از تأیید نظر متون مختلف درباره ابهام در مورد تعریف کیفیت زندگی است. بنابراین یکی از ویژگی‌های اصلی کیفیت زندگی چند بعدی بودن آن است که تمام متخصصان دنیا بر این امر اتفاق دارند. با این که محققان در شناسایی این ابعاد تلاش‌های فراوان کرده‌اند اما روی هم رفته نقاط مشترک آن‌ها بیشتر از تفاوتشان است (فتاحی و دیگران، ۱۳۹۱: ۴۵). در زیر چندین تعریف از کیفیت زندگی ارائه شده است.

- ادراک فردی از وضعیت زندگی در متن نظام‌های فرهنگی و ارزشی جامعه در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها، علایق و نگرانی‌های فرد (Hajduová- Andrejovský et al., 2014: 749)
- میزان برخورداری فرد، البته نه فقط برخورداری از چیزهایی که به دست آورده بلکه از تمام گزینه‌هایی که فرصت انتخاب آن‌ها را دارد. به بیان دیگر کیفیت زندگی به آزادی برای رسیدن و نرسیدن به موفقیت و آگاهی از فرصت‌های واقعی وابسته است که فرد در مقایسه با دیگران در اختیار دارد (Mahdi- Hosseini et al., 2016: 90).
- معیاری برای سنجش تأمین نیازهای روحی، روانی و مادی جامعه و خانواده، که نشان‌دهنده ویژگی‌های کلی اجتماعی و اقتصادی یک ناحیه است (Brajša- Merkaš et al., 2011: 83).
- کیفیت زندگی ارتباط متقابل میان جامعه، سلامت، اقتصاد و شرایط محیطی است که انسان و توسعه اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Balestra, & Sultan, 2013: 207).

یک تعریف جامع از کیفیت زندگی که می‌تواند شامل همه موارد بالا باشد و در تحقیقات به کار رود این است که: کیفیت زندگی حاصل تعامل اجتماعی، ساختارهای اقتصادی و اثرات زیست محیطی مؤثر روی بشر است.

اساسی‌ترین ابعاد کیفیت زندگی به گزارش عده‌ای از نویسندگان عبارتند از:

شرایط زندگی مادی (درآمد، مصرف)

آموزش و دسترسی به تحصیل

امنیت شغلی

احتمال مشارکت در امور عمومی

فضا برای تحقق ارتباطات اجتماعی

محیط فعلی و آینده (Zheng, 2010:65).

اندازه‌گیری کیفیت زندگی نیازمند درک درجه رضایتی است که مردم از یک زندگی خوب می‌برند. برای اندازه‌گیری کیفیت زندگی باید یک نظریه در مورد زندگی خوب داشته باشیم. یک تئوری درست و کامل برای ارائه یک روش منسجم فکری که ما را به سمت یافتن پاسخ مشکلات سوق دهد (Cobb, 2000: 5).

نقش محیط زیست در کیفیت زندگی

کیفیت محیط زیست مترادف با نیازهای اساسی بشر شناخته شده است (Mahdi, & Hosseini et al., 2016: 63). یک رابطه نزدیک بین کیفیت زندگی و محیط زیست وجود دارد (Diener, & Suh, 1997: 189). زندگی مردم به شدت تحت تأثیر محیط فیزیکی خود است. آلاینده‌ها و مواد خطرناک تأثیر قابل ملاحظه‌ای روی سلامت مردم دارد. همچنین کیفیت زیست محیطی ارزش زیادی برای زیبایی و سلامت جایی که مردم زندگی می‌کنند قائل است و نگران تخریب منابع طبیعی است (Heink, & Kowarik, 2010: 50). کیفیت محیط زندگی محلی، تأثیر مستقیم بر سلامت و رفاه دارد. یک منبع بکر و دست نخورده محیط، موجب رضایت ذهنی شده و به مردم اجازه بازیابی از تنش‌های زندگی روزمره و انجام فعالیت فیزیکی را می‌دهد. دسترسی به منابع نظیر جنگل‌ها، فضای سبز و رودخانه جنبه اساسی کیفیت زندگی است (Zheng, 2010: 65). ویژگی‌های محیط زیستی در مهارت، نوع دلبستگی و تمایلات مردم بسیار مؤثر است. هرچه کیفیت محیط بالاتر باشد بهتر می‌تواند احساس رفاه، شادی، تندرستی و رضایت را از طریق ویژگی‌هایی که ممکن است فیزیکی، اجتماعی و نمادین باشد به ساکنان انتقال دهد (Streimikiene, 2014). بنابراین شاخص‌های مورد نیاز برای محیط زیست، در درک و نظارت بر روابط پیچیده و افزایش سیاست پایدار شهری خلاصه می‌شود (Indicators OECD, 2014). شاخص‌های زیست محیطی عبارتند از: ۱- آلودگی محیط ۲- کیفیت فضای عمومی در محله ۳- روابط اجتماعی و هویت ۴- دسترسی به خدمات ۵- حمل و نقل ۶- نشاط در فضاهای محلی ۷- مسکن

محدوده مورد مطالعه

شهرسمنان، مرکز استان سمنان و شهرستان سمنان است. که بین ۳۵ درجه و ۳۲ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۳۶ دقیقه عرض شمالی و ۵۳ درجه و ۲۲ دقیقه تا ۵۳ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی در حاشیه شمالی کویر مرکزی و بر دامنه‌های کم شیب جنوبی رشته کوه البرز مرکزی با وسعت ۲۸۰۰ هکتار واقع شده است. ارتفاع این شهر از سطح دریا ۱۱۰۰ متر و دارای شیب عمومی شمال- جنوبی می‌باشد و فاصله آن تا تهران ۲۱۶ کیلومتر است. شهرسمنان به دو منطقه و سه

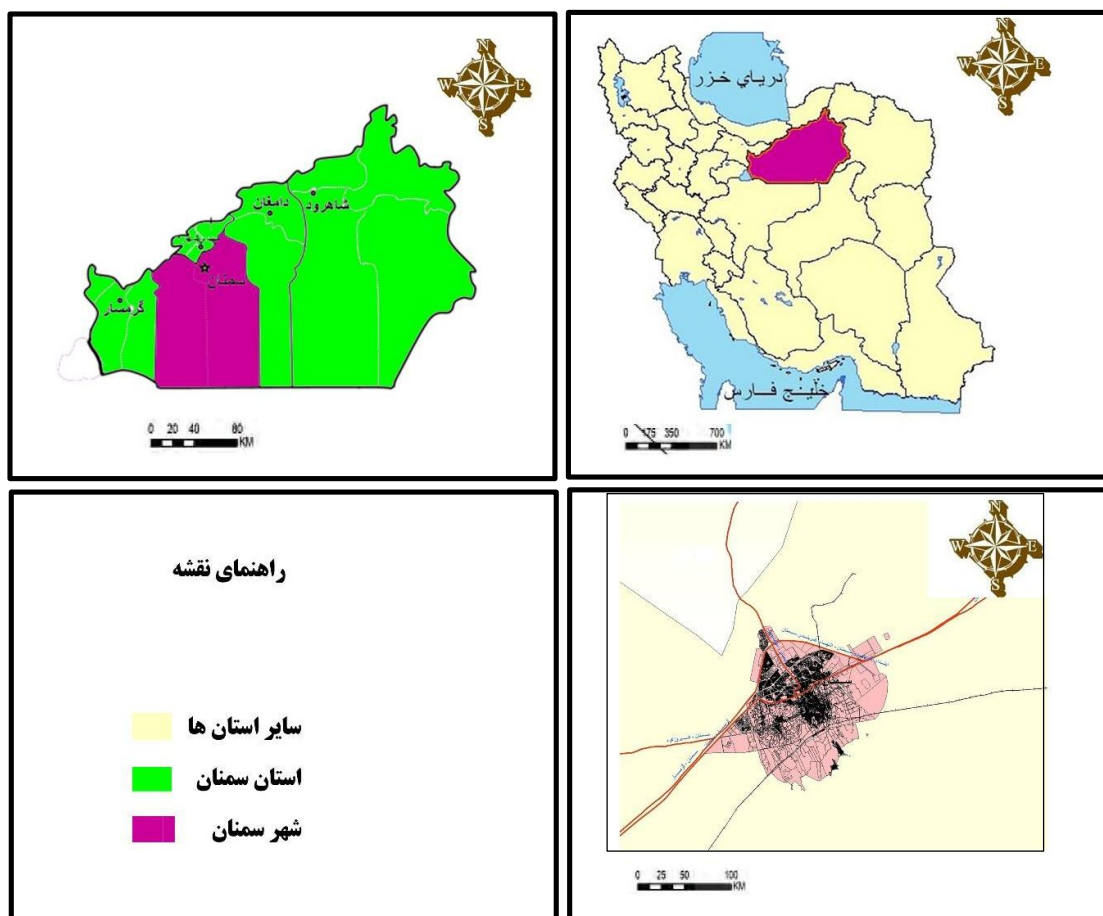
ناحیه تقسیم می‌شود. شامل منطقه ۱ که بافت جنوبی شهر و بافت قدیم را در بر می‌گیرد و ۱۰۸۸ هکتار مساحت دارد و منطقه دو بخش شمالی شهر و بافت جدید را شامل می‌گردد که مساحت آن ۱۳۴۵ هکتار است (طرح جامع شهر سمنان، ۱۳۹۴).

جمعیت شهر سمنان بر اساس نتایج سرشماری سال ۱۳۹۰ خورشیدی، برابر با ۱۵۳۶۸۰ نفر است. تغییرات جمعیتی، شهر سمنان طی پنج دوره روند افزایشی داشته است به طوری که دارای متوسط رشد جمعیتی سالانه بالای سه درصد بوده است.

جدول شماره ۲: تغییرات جمعیتی شهر سمنان

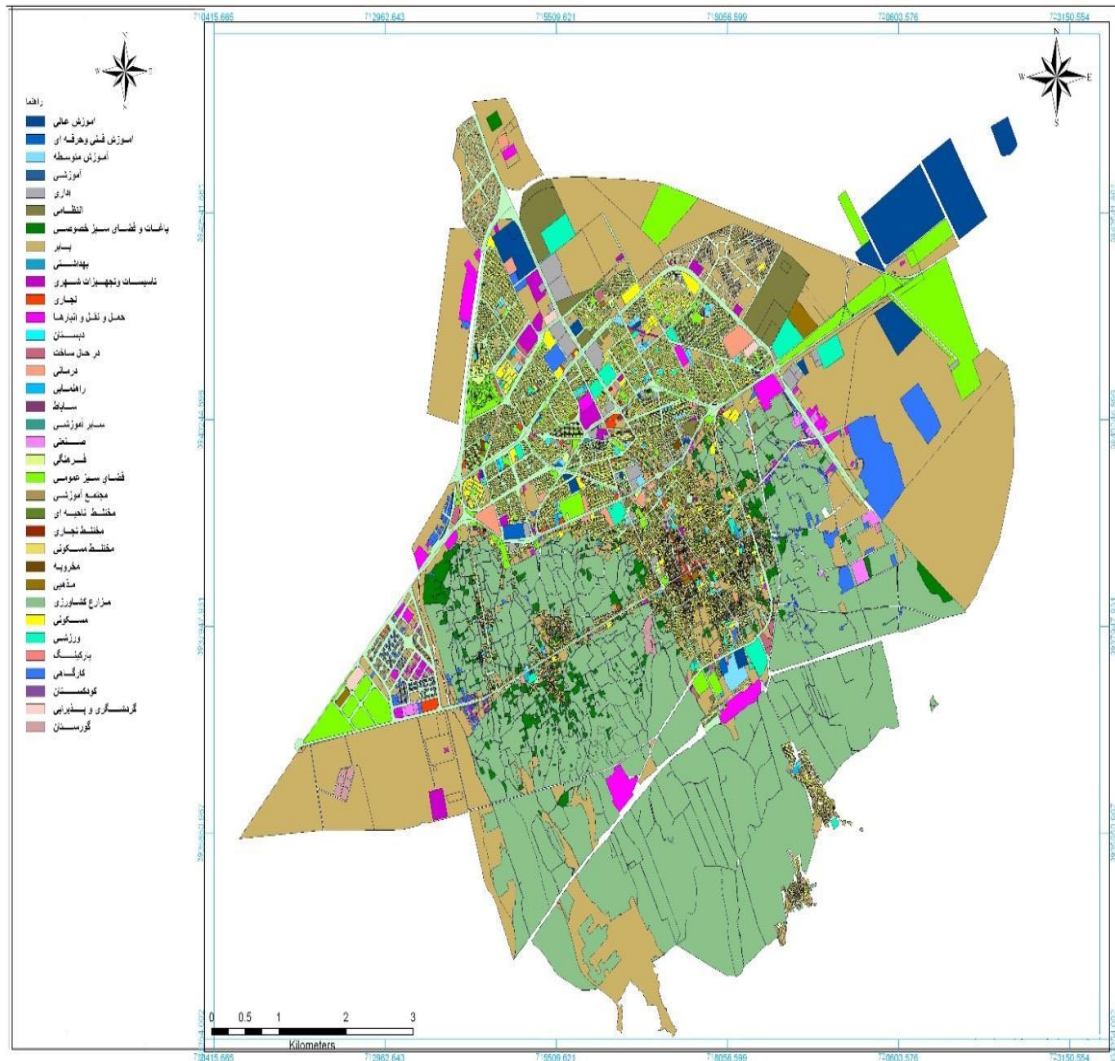
شهر	جمعیت	آبان ۱۳۳۵	آبان ۱۳۴۵	آبان ۱۳۵۵	آبان ۱۳۶۵	آبان ۱۳۷۰	آبان ۱۳۷۵	آبان ۱۳۸۵	آبان ۱۳۹۰	آبان ۱۳۹۴
سمنان	۲۹۰۳۶	۳۱۰۵۸	۳۸۷۸۶	۶۴۸۹۱	۷۵۱۳۱	۹۱۰۴۵	۱۲۶۷۸۰	۱۵۳۶۸۰	۱۵۴۰۰۰	

منبع: سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۴: ۲۴

شکل شماره ۱: موقعیت شهر سمنان

منبع: نگارنده

نقشه ۱: نقشه کاربری اراضی شهرسمنان

منبع: نگارنده

روش تحقیق

این پژوهش از لحاظ هدف از نوع کاربردی و از حیث روش تحقیق، پیمایشی و با توجه به ماهیت موضوع و شاخص‌های مورد بررسی، رویکرد حاکم بر این پژوهش از نوع توصیفی-تحلیلی است. محدوده مورد مطالعه، شهر سمنان است که با توجه به تقسیم شهر به دو بافت قدیم و جدید، پرسش نامه‌ها با توجه به جمعیت هر بافت توزیع شده است. به منظور تعیین قابلیت اعتماد یا پایایی پرسش نامه، از آلفای کرونباخ استفاده شد که پایایی ۰.۷۶۱ نشان‌دهنده قابلیت بالایی از اعتماد و اطمینان ابزار مورد تحقیق است. در نهایت، جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصله، با بهره‌گیری از نرم افزار SPSS از تحلیل‌های آمار توصیفی به منظور توصیف شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی و آمار استنباطی شامل آزمون T تک نمونه‌ای، آزمون رگرسیون سلسله مراتبی چند متغیره (HMR) و آزمون همبستگی اسپیرمن، به منظور بررسی رضایتمندی از کیفیت محیط اجتماعی و فیزیکی محلات مسکونی استفاده شده است. در روش HMR، هر یک از پاسخگویان به ارزیابی موضوعی واقعی می‌پردازند: یعنی وضعیت سکونت فعلی

خویش. در این حالت امکان تأثیرگذاری پژوهشگر بر امتیاز موضوعات احتمالی اندک است. این ویژگی با رویکرد مورد توجه در مطالعه حاضر (سنجش میزان رضایتمندی سکونت) که اساساً رویکردی مخاطب محور و مبتنی بر ارزیابی‌های افراد از وضعیت محیط سکونتشان می‌باشد، خوانا و سازگار است. از دیگر مزایای این روش می‌توان به امکان ارزیابی‌های واقع‌گرایانه، استفاده از پرسشنامه و در نتیجه تسهیل و کاهش مدت زمان فرایند ارزیابی، امکان پرسش از تعداد بیشتری از ساکنین و در نتیجه بالا رفتن صحت و اعتبار نتایج تحقیق اشاره نمود. روش HMR یک روش آماری برای تحلیل و بررسی ارتباط متقابل بین یک متغیر وابسته و دو یا چند متغیر مستقل محسوب می‌شود که معمولاً برای سنجش میزان انحراف مشاهده شده در متغیر وابسته که به واسطه انحراف مشاهده شده در متغیرهای مستقل مشخص می‌شود، به کار می‌رود. از طرف دیگر میزان برازش مدل را نیز نشان می‌دهد و در سنجش وزن‌های رگرسیونی استاندارد شده نیز کاربرد دارد که این دو ویژگی خاص تحلیل رگرسیونی چند متغیره، در تحلیل مفهوم کیفیت محیط به کار می‌رود. در این روش متغیرهای مستقل وزن دهی می‌شوند تا به این ترتیب سهم نسبی آن‌ها در متغیرهای وابسته برآورد شود. وزن دهی هر متغیر مستقل، به واسطه برآورد تأثیر آن بر متغیر وابسته در صورت ثابت باقی ماندن تأثیر سایر متغیرهای مستقل انجام می‌شود. این ارزش‌های عددی را وزن‌های رگرسیونی یا ضرایب می‌نامند. بعد از استاندارد کردن این وزن‌ها یا ضرایب و تعیین ضرایب بتا می‌توان اهمیت نسبی متغیرهای مستقل را با هم مقایسه کرد. انتخاب و ساختار بندی معیارها معمولاً توسط محقق صورت می‌گیرد. سپس با استفاده از روش از بالا به پایین هر معیار کلان به معیارهای خردتری تجزیه شده تا به آخرین سطح درخت ارزش منتهی گردد. این سطح شامل معیارهایی است که قابل کمی کردن بوده و صحیح‌ترین اطلاعات راجع به موضوع را به محقق می‌دهند. بنابراین در این پژوهش از مدل تجربی سنجش رضایتمندی از کیفیت زندگی در سه سطح استفاده شده است. شناسایی معیارها و زیر معیارهای سازنده کیفیت زندگی با استفاده از روش‌های مختلفی همچون مرور ادبیات مربوطه، شناخت مقدماتی از محدوده مورد مطالعه و نظرات کارشناسان بهره گرفته شد و پس از آن روش از بالا به پایین اجرا گردید به این صورت که در سطح اول مدل حاضر، رضایتمندی از کیفیت زندگی قرار دارد. در سطح دوم، این مؤلفه کلان به هفت شاخص کیفیت محیطی، هویت و روابط اجتماعی، کیفیت فضاهای عمومی در محله، کیفیت واحد مسکونی، دسترسی به خدمات، حمل و نقل عمومی و شاخص نشاط در فضاهای محلی تجزیه شده است و در سطح سوم سوالاتی در مورد هر یک از شاخص‌ها طرح گردید که شاخص کیفیت محیطی ۷ گویه، شاخص هویت و روابط اجتماعی ۸ گویه، شاخص کیفیت فضاهای عمومی ۷ گویه، شاخص کیفیت واحد مسکونی ۷ گویه، دسترسی به خدمات ۷ گویه، شاخص حمل و نقل عمومی ۶ گویه و شاخص نشاط در فضاهای محلی ۸ گویه را دربر می‌گیرد. کمی کردن این شاخص‌های با به کارگیری پرسش نامه با حجم نمونه ۴۳۵ عدد اجرا گردید. پرسش نامه مذکور به دو قسمت تقسیم شد: قسمت اول شامل سؤالات مربوط به ویژگی‌های شخصی مخاطب می‌باشد. قسمت دوم نیز حاوی سؤالات سنجش میزان رضایتمندی از کیفیت زندگی بر اساس شاخص‌های زیست محیطی در شهر سمنان است. در ارزش گذاری هر یک از سؤالات، طیف ۵ گزینه‌ای لیکرت با گزینه‌های خیلی کم، کم، متوسط، زیاد و خیلی زیاد مورد استفاده قرار گرفت. به منظور امکان‌پذیری تجزیه و تحلیل داده‌ها به گزینه‌های مذکور به ترتیب کدهای ۱، ۲، ۳، ۴ و ۵ نسبت داده شد. امتیاز ۱ نشان‌دهنده کمترین میزان کیفیت و رضایت

شهروندان و امتیاز ۵ نشان‌دهنده بیشترین میزان کیفیت و رضایت شهروندان از متغیر مربوطه است. سپس با استفاده از روش‌های آماری، شناخت و ارزیابی وجوه و ارزیابی مؤلفه‌های رضایت از کیفیت زندگی انجام پذیرفت. جهت تعیین میزان کیفیت زندگی به صورت کلی و امتیاز هر یک از مؤلفه‌های سازنده رضایتمندی از کیفیت زندگی به طور خاص از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شد.

مدل پیشنهادی پژوهش جهت سنجش کیفیت زندگی در شهر سمنان

منبع: نگارنده

یافته‌های توصیفی

در شهر سمنان، ۴۹.۱ درصد از جنسیت جامعه آماری مرد و ۵۰.۷ درصد زن هستند. به لحاظ سنی، ۸.۷ درصد پاسخگویان ۱۵-۲۴ سال، ۲۰.۱ درصد ۲۵-۳۴ سال، ۲۲.۴ درصد ۳۵-۴۴ سال، ۲۱.۵ درصد ۴۵-۵۴ سال، ۱۸.۹ درصد ۵۵-۶۴ سال و ۷.۸ درصد بالای ۶۵ سال داشته‌اند. ۷۶.۳ درصد از پاسخگویان متأهل، ۱۲.۱ درصد مجرد، ۸.۲ درصد بی همسر بر اثر فوت همسر و ۲.۵ درصد مطلقه هستند. به لحاظ تحصیلات، ۸ درصد بی سواد، ۲۶.۷ درصد

زیر دیپلم، ۳۱.۳ درصد فوق دیپلم، ۱۷.۶ درصد لیسانس، ۶.۶ درصد فوق لیسانس و ۹.۱ درصد در سطح دکترا قرار گرفته‌اند.

به لحاظ اشتغال، ۱۴.۸ درصد بازنشسته، ۱۶.۴ درصد شغل آزاد، ۱۴.۴ درصد خانه دار، ۱۴.۸ درصد کارمند، ۹.۸ درصد کارگر، ۶.۴ درصد معلم، ۷.۱ درصد پزشک، ۱.۸ درصد دانشجو، ۳.۷ درصد استاد دانشگاه و ۱۰ درصد به سایر موارد اشتغال دارند. ۰.۲ درصد از افراد فاقد درآمد، ۱.۴ درصد کمتر از ۱ میلیون تومان، ۹.۸ درصد بین ۱ تا ۱/۵ میلیون تومان، ۲۷.۶ درصد بین ۱/۵ تا ۲ میلیون تومان، ۲۳.۳ درصد بین ۲ تا ۲/۵ میلیون تومان، ۲۲.۱ درصد ۲/۵ تا ۳ میلیون تومان و ۱۴.۶ درصد بیشتر از ۳ میلیون تومان درآمد دارند.

یافته‌های استنباطی

در این بخش از پژوهش، تحلیلی بر جنبه‌های مختلف رضایتمندی شهروندان با استفاده از سؤالات پرسش نامه که در ۷ شاخص و ۵۰ گویه طراحی شده است، ارائه می‌شود. در پاسخ به سؤال اول پژوهش به منظور ارزیابی سطح رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی در شهر سمنان از آزمون T تک نمونه‌ای استفاده شده است، بدین ترتیب که متوسط شاخص‌ها جهت محاسبه سطح رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی شناسایی می‌شوند. حد متوسط رضایتمندی عدد سه می‌باشد، در این صورت از مقادیر حد بالا و حد پایین استفاده شده که اگر هر دو حد بالا و پایین منفی باشد، در سطح اطمینان ۹۵٪ میانگین از مقدار مشاهده شده کمتر خواهد بود، اگر هر دو حد بالا و پایین مثبت باشد، در سطح اطمینان ۹۵٪ میانگین از مقدار مشاهده شده بزرگتر است و اگر حد پایین منفی و حد بالا مثبت باشد، در سطح اطمینان ۹۵٪ میانگین با مقدار مشاهده شده تفاوت معناداری ندارد. بنابراین با توجه به جدول ۳، در بافت قدیم شهر سمنان، شاخص کیفیت محیطی بالاتر از سطح متوسط کیفیت، به ترتیب شاخص‌های هویت و روابط اجتماعی و کیفیت واحد مسکونی در سطح متوسط و به ترتیب شاخص‌های کیفیت فضاهای عمومی، حمل و نقل عمومی، دسترسی به خدمات و نشاط در فضاهای محلی، پایین‌تر از سطح متوسط کیفیت قرار گرفته‌اند و با توجه به جدول ۴، در بافت جدید شهر سمنان، به ترتیب شاخص‌های کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی بالاتر از سطح متوسط کیفیت، به ترتیب شاخص‌های هویت و روابط اجتماعی و حمل و نقل عمومی در سطح متوسط و به ترتیب شاخص‌های کیفیت فضاهای عمومی، دسترسی به خدمات و نشاط در فضاهای محلی، پایین‌تر از سطح متوسط کیفیت قرار گرفته‌اند.

جدول ۳: نتایج آزمون T: ارزیابی ساکنان بافت قدیم شهر سمنان از مجموع معیارهای مرتبط با کیفیت زندگی

Test Value = 3						معیار
95% Confidence Interval of the Difference	Upper	Lower	Mean Difference	Sig. (2-tailed)	Df	t
.4168	.2229	.31986	.000	158	6.517	کیفیت محیطی
.9175	-.3216	.29796	.344	158	.950	هویت و روابط اجتماعی
-.7986	-1.0325	-.91554	.000	158	-15.461	کیفیت فضاهای عمومی
.0230	-.1506	-.06379	.148	158	-1.452	کیفیت واحد مسکونی
-.4093	-.6114	-.51033	.000	158	-9.974	دسترسی به خدمات
-.3556	-.5270	-.44130	.000	158	-10.166	حمل و نقل عمومی
-.1212	-.3270	-.22406	.000	158	-4.301	نشاط در فضاهای محلی

جدول ۴: نتایج آزمون T: ارزیابی ساکنان بافت جدید شهر سمنان از مجموع معیارهای مرتبط با کیفیت زندگی

Test Value = 3		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	Df	T	معیار
95% Confidence Interval of the Difference						
Upper	Lower					
.5018	.3824	.44208	.000	274	14.578	کیفیت محیطی
.3705	-.2386	.06597	.670	274	.426	هویت و روابط اجتماعی
-.8229	-.9683	-.89558	.000	274	-24.254	کیفیت فضاهای عمومی
.2352	.1045	.16987	.000	274	5.115	کیفیت واحد مسکونی
-.2935	-.4400	-.36675	.000	274	-9.853	دسترسی به خدمات
.3908	-.3290	.03091	.866	274	.169	حمل و نقل عمومی
-.1266	-.2571	-.19182	.000	274	-5.786	نشاط در فضاهای محلی

منبع: یافته‌های پژوهش

در پاسخ به سؤال دوم پژوهش به منظور مطالعه تأثیر هم‌زمان شاخص‌های کیفیت محیطی، هویت و روابط اجتماعی، کیفیت فضاهای عمومی در محله، کیفیت واحد مسکونی، دسترسی به خدمات، حمل و نقل عمومی و شاخص نشاط در فضاهای محلی بر رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی از تحلیل رگرسیون سلسله‌مراتبی چندمتغیره استفاده شده است. نتایج حاصل از جدول ۵ نشان‌دهنده آن است که در بافت قدیم شهر سمنان، به ترتیب شاخص‌های نشاط در فضاهای محلی، کیفیت واحد مسکونی، دسترسی به خدمات، حمل و نقل عمومی، کیفیت فضاهای عمومی، کیفیت محیطی و هویت و روابط اجتماعی از نظر شهروندان از اهمیت برخوردارند. ارقام مندرج در جدول بدین معناست که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در شاخص نشاط در فضاهای محلی، میزان رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی به اندازه ۰.۵۸ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد و به همین ترتیب با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در کیفیت واحد مسکونی، دسترسی به خدمات، حمل و نقل عمومی، کیفیت فضاهای عمومی، کیفیت محیطی و هویت و روابط اجتماعی، میزان رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی به ترتیب به اندازه ۰.۲۱، ۰.۱۲، ۰.۰۸۵، ۰.۰۶۸، ۰.۰۳ و ۰.۰۰۸ انحراف استاندارد افزایش پیدا می‌کند. با توجه به جدول ۶، در بافت جدید شهر سمنان، به ترتیب شاخص‌های نشاط در فضاهای محلی، کیفیت فضاهای عمومی، حمل و نقل عمومی، دسترسی به خدمات، هویت و روابط اجتماعی، کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی، از نظر شهروندان از اهمیت برخوردارند. ارقام مندرج در جدول بدین معناست که با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در شاخص نشاط در فضاهای محلی، میزان رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی به اندازه ۰.۳۵۱ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد و به همین ترتیب با افزایش یک واحد انحراف استاندارد در کیفیت فضاهای عمومی، حمل و نقل عمومی، دسترسی به خدمات، هویت و روابط اجتماعی، کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی، میزان رضایتمندی شهروندان از کیفیت زندگی به ترتیب به اندازه ۰.۱۴، ۰.۱، ۰.۰۵۲، ۰.۰۵، ۰.۰۴۹ و ۰.۰۳۶ انحراف استاندارد افزایش پیدا می‌کند.

جدول ۵: نتایج آزمون HMR: مقایسه میزان اهمیت معیارهای کیفیت زندگی از نگاه ساکنان بافت قدیم شهر سمنان

Sig.	t	Standardized Coefficients		Unstandardized Coefficients		معیار
		Beta		Std. Error	B	
.650	-.454	-.030		.096	-.044	کیفیت محیطی
.895	.133	.008		.014	.002	هویت و روابط اجتماعی
.418	.813	.068		.100	.081	کیفیت فضاهای عمومی
.002	3.191	.212		.108	.343	کیفیت واحد مسکونی
.125	-1.541	-.126		.114	-.175	دسترسی به خدمات
.216	1.242	.085		.112	.139	حمل و نقل عمومی
.000	7.237	.581		.110	.794	نشاط در فضاهای محلی

a. Dependent Variable: رضایتمندی از کیفیت زندگی

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۶: نتایج آزمون HMR: مقایسه میزان اهمیت معیارهای کیفیت زندگی از نگاه ساکنان بافت جدید شهر سمنان

Sig.	t	Standardized Coefficients		Unstandardized Coefficients		معیار
		Beta	Std. Error	B		
.420	.808	.049	.096	.078		کیفیت محیطی
.375	-.889	-.050	.018	-.016		هویت و روابط اجتماعی
.018	-2.382	-.140	.077	-.184		کیفیت فضاهای عمومی
.545	.607	.036	.085	.052		کیفیت واحد مسکونی
.385	.869	.052	.078	.068		دسترسی به خدمات
.080	-1.757	-.100	.015	-.026		حمل و نقل عمومی
.000	5.789	.351	.088	.512		نشاط در فضاهای محلی

a. Dependent Variable: رضایتمندی از کیفیت زندگی

منبع: یافته‌های پژوهش

در پاسخ به سؤال سوم پژوهش، نتایج آزمون اسپیرمن پیرامون رابطه آماری میان میزان تحصیلات و رضایتمندی از کیفیت زندگی با توجه به جدول ۷، در بافت قدیم شهر سمنان با ضریب همبستگی ۰.۱۸۸ به همراه سطح معناداری ۰.۰۱ نشان‌دهنده تأیید رابطه است که جهت آن مثبت و شدت آن نسبتاً ضعیف است به این معنا که با افزایش تحصیلات، رضایتمندی از کیفیت زندگی به میزان نسبتاً ضعیفی افزایش پیدا می‌کند اما با توجه به جدول ۸، در بافت جدید شهر سمنان نتایج آزمون اسپیرمن در سطح معناداری ۰.۰۶۲ که بزرگتر از سطح معناداری ۰.۰۵ است، نشان‌دهنده عدم وجود رابطه میان میزان تحصیلات و رضایتمندی از کیفیت زندگی است.

جدول ۷: نتایج آزمون اسپیرمن: بررسی رابطه بین میزان تحصیلات با رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت قدیم شهر سمنان

رضایتمندی از کیفیت زندگی		تحصیلات	
.188	1.000	Correlation Coefficient	Spearman's rho تحصیلات
.018	.	Sig. (2-tailed)	
159	159	N	
1.000	.188*	Correlation Coefficient	رضایتمندی از کیفیت زندگی
.	.018	Sig. (2-tailed)	
159	159	N	

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۸: نتایج آزمون اسپیرمن: بررسی رابطه بین میزان تحصیلات با رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت جدید شهر سمنان

رضایتمندی از کیفیت زندگی		تحصیلات	
-.030	1.000	Correlation Coefficient	Spearman's rho تحصیلات
.622	.	Sig. (2-tailed)	
274	274	N	
1.000	-.030	Correlation Coefficient	رضایتمندی از کیفیت زندگی
.	.622	Sig. (2-tailed)	
274	274	N	

منبع: یافته‌های پژوهش

در پاسخ به سؤال چهارم پژوهش، نتایج آزمون اسپیرمن پیرامون رابطه آماری میان میزان درآمد و رضایتمندی از کیفیت زندگی با توجه به جدول ۹، در بافت قدیم شهر سمنان با ضریب همبستگی ۰.۱۹۶ به همراه سطح معناداری ۰.۰۱ نشان‌دهنده تأیید رابطه است که جهت آن مثبت و شدت آن نسبتاً ضعیف است به این معنا که با افزایش درآمد، رضایتمندی از کیفیت زندگی به میزان نسبتاً ضعیفی افزایش پیدا می‌کند اما با توجه به جدول ۱۰، در بافت جدید شهر سمنان نتایج آزمون اسپیرمن در سطح معناداری ۰.۳۸ که بزرگتر از سطح معناداری ۰.۰۵ است، نشان‌دهنده عدم وجود رابطه میان میزان درآمد و رضایتمندی از کیفیت زندگی است.

جدول ۹: نتایج آزمون اسپیرمن: بررسی رابطه بین میزان درآمد با رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت قدیم شهر سمنان

درآمد		رضایت از کیفیت زندگی	
1.000	.196	Correlation Coefficient	Spearman's rho درآمد
.	.013	Sig. (2-tailed)	
159	159	N	
رضایت از کیفیت زندگی		درآمد	
1.000	.196*	Correlation Coefficient	رضایت از کیفیت زندگی
.	.013	Sig. (2-tailed)	
159	159	N	

جدول ۱۰: نتایج آزمون اسپیرمن: بررسی رابطه بین میزان درآمد با رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت جدید شهر سمنان

درآمد		رضایت از کیفیت زندگی	
1.000	.052	Correlation Coefficient	Spearman's rho درآمد
.	.387	Sig. (2-tailed)	
274	274	N	
رضایت از کیفیت زندگی		درآمد	
1.000	.052	Correlation Coefficient	رضایت از کیفیت زندگی
.	.387	Sig. (2-tailed)	
274	274	N	

منبع: یافته‌های پژوهش

بحث

با توجه به اهمیت کیفیت زندگی در نواحی شهری، پژوهش حاضر با هدف مقایسه تطبیقی کیفیت زندگی در بافت قدیم و جدید شهر سمنان صورت گرفت. بر این اساس نتایج حاصل از تحقیق در شهر سمنان، در بافت قدیم، شاخص کیفیت محیطی بالاتر از سطح متوسط کیفیت، و به ترتیب شاخص‌های هویت و روابط اجتماعی و کیفیت واحد مسکونی در سطح متوسط و به ترتیب شاخص‌های کیفیت فضاهای عمومی، حمل و نقل عمومی، دسترسی به خدمات و نشاط در فضاهای محلی، در سطح نامطلوب قرار گرفته‌اند و در بافت جدید، به ترتیب شاخص‌های کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی بالاتر از سطح متوسط کیفیت، شاخص‌های هویت و روابط اجتماعی و حمل و نقل عمومی در سطح متوسط و به ترتیب شاخص‌های کیفیت فضاهای عمومی، دسترسی به خدمات و نشاط در فضاهای محلی، پایین‌تر از سطح متوسط کیفیت قرار گرفته‌اند. همچنین نتایج نشان داد که در بافت جدید، به ترتیب شاخص‌های نشاط در فضاهای محلی، کیفیت فضاهای عمومی، حمل و نقل عمومی، دسترسی به خدمات، هویت و روابط اجتماعی، کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی، از نظر شهروندان از اهمیت برخوردارند. بنابراین در بافت قدیم، مطلوب بودن شاخص‌های کیفیت محیطی و هویت و روابط اجتماعی، منجر به کم اهمیت بودن این شاخص‌ها و نامطلوب بودن کیفیت نشاط در فضاهای محلی، منجر به انتخاب آن به عنوان مهم‌ترین عامل نزد شهروندان شده است و در بافت جدید نیز مطلوب بودن شاخص‌های کیفیت محیطی و کیفیت واحد مسکونی، منجر به انتخاب این شاخص‌ها در اولویت‌های آخر اهمیت و نامطلوب بودن کیفیت فضاهای عمومی و کیفیت نشاط در فضاهای محلی، منجر به انتخاب آن‌ها به عنوان مهم‌ترین عوامل نزد شهروندان شده است. بنابراین ارزیابی شهروندان از سطح کیفیت شاخص‌ها بر اولویت‌بندی شاخص‌ها از نظر اهمیت در هر دو بافت قدیم و جدید منطبق بوده است. همین‌طور طبق نتایج مشخص شد که در بافت قدیم، میان میزان تحصیلات و رضایتمندی از کیفیت زندگی رابطه‌ای مثبت با شدت نسبتاً ضعیف وجود دارد و در بافت جدید، میان این دو رابطه معناداری وجود ندارد و همین‌طور میان میزان درآمد و رضایتمندی از کیفیت زندگی در بافت قدیم، رابطه مثبت با شدت نسبتاً ضعیف وجود دارد و در بافت جدید، میان این دو رابطه معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

مقاله حاضر در جهت دست یافتن به این مهم است که چگونه شاخص‌های زیست محیطی در رضایت مردم از زندگی مؤثر هستند. بنابراین اثرات زیست محیطی در ارزیابی کیفیت زندگی ساکنین شهر سمنان در منطقه ۱ و ۲ که منطبق بر بافت جدید و قدیم شهر هستند، مورد مطالعه قرار گرفته است. هدف این پژوهش رویکردی نوین و جدید در سنجش کیفیت زندگی شهری می‌باشد. این رویکرد تازه بر این اساس است که هیچ رابطه مشخص و اثبات شده‌ای بین شاخص‌های کیفیت زندگی و شاخص‌های زیست محیطی وجود ندارد این مطالعه از طریق نظرسنجی از طیف وسیعی از ساکنان شهر انجام شد. نتایج نظرسنجی بیانگر موارد زیر است.

۱- بین شاخص کیفیت محیطی و کیفیت زندگی در شهر سمنان ارتباط مستقیم و پایداری برقرار است. این شاخص مطلوب‌ترین شاخص در هر دو منطقه او ۲ (بافت قدیم و جدید) بوده است و از بین گویه‌های آن عدم آلودگی هوا بالاترین درصد را به خود اختصاص داده است. در اولویت قرار گرفتن این شاخص از دید شهروندان نشان‌دهنده مطلوبیت رفتار سازگار با محیط زیست از سوی شهروندان می‌باشد.

۲- شاخص هویت و روابط اجتماعی در هر دو بافت قدیم و جدید در سطح متوسط قرار دارد که این امر را تا حدود زیادی می‌توان ناشی از وجود سرمایه‌های اجتماعی غنی در شهر سمنان دانست که به دلایلی مانند قدیمی بودن، آشنایی ساکنان با یکدیگر و حس تعاون و همکاری ایجاد شده در آن‌ها دانست.

۳- نشاط در فضای محلی و کیفیت فضای عمومی پایین‌ترین رتبه‌ها را از دید ساکنان هر دو بافت قدیم و بافت جدید داشته‌اند. این به این معنی است که خدمات زیست محیطی بطور بهینه و مطلوب و در سطح انتظار جامعه شهری در اختیار ساکنان شهر قرار ندارد و مسئولان شهری نتوانسته‌اند آن گونه که لازم است سرزندگی و شادابی را به محیط زندگی ساکنان وارد کنند. می‌توان گفت با بهبود شاخص‌های زیست محیطی، نشاط در فضای محلی و کیفیت فضای عمومی، کیفیت زندگی به سطح مطلوب‌تری ارتقاء پیدا می‌کند.

۴- شاخص حمل و نقل عمومی و کیفیت واحد مسکونی در منطقه دو به علت منطبق بودن با بافت جدید رتبه بالاتری را نسبت به منطقه یک و بافت قدیم دارد که علت این امر پیاده شدن طرح‌ها و سیاست‌های شهری توسط برنامه ریزان و مسئولین شهری و وضعیت بهتر اقتصادی خانوارهای ساکن در بافت جدید بوده است.

ارائه راهبرد و استراتژی اجرایی

- فراهم کردن خدمات و ارتقاء کیفیت آن برای افزایش کیفیت زندگی و رضایتمندی ساکنان
- ارتقاء زیست محیطی شهر
- توسعه امکانات تفریحی به منظور استفاده خانواده‌ها و جوانان
- نظر خواهی از مردم درباره طرح‌های شهری و اجرای آن‌ها در راستای خواست مردم
- ارائه تصویر مناسب از کیفیت زندگی در تمام مکان‌ها و زمان‌ها فقط با در نظر گرفتن شاخص‌های کمی و کیفی باهم امکان پذیر است.

- تنوع ویژگی‌های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی هر کدام از ساکنان بافت‌ها باعث شده، تنگناها و محدودیت‌های خود را داشته باشند که با دیگر نواحی شهر متفاوت است.

منابع

- حسینی، سیدهادی، باقریان، خدیجه (۱۳۹۳)، تحلیلی بر مؤلفه‌های سازنده کیفیت زندگی در شهر نوشهر، فصلنامه علمی - پژوهشی آمایش محیط، شماره ۲۷، صص ۷۸-۵۵.
- سالنامه آماری استان سمنان (۱۳۹۴).
- مهندسین مشاور آرمانشهر، طرح جامع سمنان (۱۳۹۴).
- قائد رحمتی، صفر، جمشیدی، صدیقه (۱۳۹۴)، ارزیابی رابطه بین شاخص‌های عینی و ذهنی کیفیت زندگی در روستاهای ادغام شده در شهر (مطالعه موردی: محله خیرآباد و عیش آباد شهر یزد)، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دور ۴۷، شماره ۱، صص ۸۰-۶۳.
- فتاحی، احدالله، خراسانی، محمدامین، پایدار، ابوذر (۱۳۹۱). کیفیت زندگی و توسعه انسانی، تهران: نشر انتخاب.
- مشکینی، ابوالفضل، حبیبی، کیومرث، رحیمی، آرمان، عبدی، محمدحامد (۱۳۹۵)، مقایسه تطبیقی و تحلیل کیفیت زندگی شهری در محله‌های قدیم و جدید (محله جدید ظفریه و محله قدیم قطارچیان)، فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دور ۴۸، شماره ۲، صص ۲۷۶-۲۶۳.
- Alexandratos, N., & Bruinsma, J. (2012). World agriculture towards 2030/2050: the 2012 revision (No. 12-03).
- Balestra, C., & Sultan, J. (2013). Home sweet home: The determinants of residential satisfaction and its relation with well-being.
- Baskha, M. (2009). Ranking life quality indicators of Iran provinces, social welfare journal.
- Brajša-Žganec, A., Merkaš, M., & Šverko, I. (2011). Quality of life and leisure activities: How do leisure activities contribute to subjective well-being?. *Social Indicators Research*, 102(1), 81-91.
- Cambir, A., & Vasile, V. (2015). Material Dimension of Life Quality and Social Inclusion. *Procedia Economics and Finance*, 32, 932-939.
- Cobb, C. W. (2000). Measurement tools and the quality of life. *Redefining Progress*, San Francisco.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social indicators research*, 40(1-2), 189-216.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social indicators research*, 40(1-2), 189-216.
- Economist Intelligence Unit (2005), Quality of Life Indexation
- Fanni, z., & Heydari, s. (2015). The evaluation of Urban Life quality, with emphasis on gender, Case Study: Ghorveh City, *Biannual Journal of Urban Ecology*, 65-78. Vol.6, No.2, Autumn & Winter 2015 (65-78)
- Fayers, P. M., & Machin, D. (2013). Quality of life: the assessment, analysis and interpretation of patient-reported outcomes. John Wiley & Sons.
- Felix, R., & Garcia-Vega, J. (2012). Quality of life in Mexico: A formative measurement approach. *Applied Research in Quality of Life*, 7(3), 223-238.
- Hajduová, Z., Andrejovský, P., & Beslerová, S. (2014). Development of quality of life economic indicators with regard to the environment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 110, 747-754
- Heink, U., & Kowarik, I. (2010). What are indicators? On the definition of indicators in ecology and environmental planning. *Ecological Indicators*, 10(3), 584-593
- Hosseini, A., Pourahmad, A., & Pajooan, M. (2015). Assessment of institutions in sustainable urban-management effects on sustainable development of Tehran: learning from a developing country. *Journal of Urban Planning and Development*,
- Indicators, G. G. (2014). *OECD Green Growth Studies*.
- Inoguchi, T., & Fujii, S. (2012). The quality of life in Asia: A comparison of quality of life in Asia (Vol. 1). Springer Science & Business Media.

- Keles, R., (2012), The Quality of Life and the Environment, Social and Behavioral Sciences, V. 35, PP. 23-32.
- Khorasani, M. A., Hajiloo, M. & Valizade, Z. (2015). Measurement and evaluation of quality of life components in villages of Karasf Dehestan of Khodabandeh County. Journal of Research & Rural Planning, 3(8), 65-78.
- Krinitcyna, Z. V., Mikhailova, T. R., & German, M. V. (2016, January). Quality of life as the basis for achieving social welfare of the population. In SHS Web of Conferences (Vol. 28). EDP Sciences
- Lee, Y. J. (2008). Subjective quality of life measurement in Taipei. Building and Environment, 43(7), 1205-1215
- Mahdi, A., Hosseini, A., Pourahmad, A., & Hataminejad, H. (2016). Analysis of effective environmental factors an urban health, a case study of Qom, Iran. Habitat International, 55, 89-99.
- Marans, R. W. (2012). Quality of urban life studies: An overview and implications for environment-behaviour research. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 35, 9-22
- Mariana, C. C. (2012). Sources of Variation in Quality of Life in Romania. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 58, 645-654
- Mohit, M. A. (2014). Present Trends and Future Directions of Quality-of-Life. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 153, 655-665
- Morais, P., & Camanho, A. S. (2011). Evaluation of performance of European cities with the aim to promote quality of life improvements. Omega, 39(4), 398-409.
- Mostafa, A. M. (2012). Quality of Life Indicators in Value Urban Areas: Kasr Elnile Street in Cairo. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 50, 254-270.
- Musa, H. D., Yacob, M. R., Abdullah, A. M., & Ishak, M. Y. (2015). Delphi method of developing environmental well-being indicators for the evaluation of urban 28-Malaysia. Procedia Environmental Sciences, 30, 244-249.
- Salari, F.A., Heidari moghadam, M., Sobhani, N., Erfani, A., (2015). Evaluation of quality of life in urban spaces Case Study: City Lamerd, Journal of Urban-Landscape Research, Vol.1, No.2.
- Sóres, A., & Petó, K. (2015). Measuring of Subjective Quality of Life. Procedia Economics and Finance, 32, 809-816..
- Streimikiene, D. (2014). Comparative assessment of environmental indicators of quality of life in Romania and Lithuania. Economics & Sociology, 7(1), 11.
- Streimikiene, D. (2015). Environmental indicators for the assessment of quality of life. Intellectual Economics, 9(1), 67-79.
- Theofilou, P. (2013). Quality of life: definition and measurement. Europe's Journal of Psychology, 9(1), 150-62.
- Turkoglu, H. (2015). Sustainable Development and Quality of Urban Life. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 202, 10-14.
- Von Haaren, C., & Albert, C. (2011). Integrating ecosystem services and environmental planning: limitations and synergies. International Journal of Biodiversity Science, Ecosystem Services & Management, 7(3), 150-167.
- Weiss, M., Patel, M., Heilmeyer, H., & Bringezu, S. (2007). Applying distance-to-target weighing methodology to evaluate the environmental performance of bio-based energy, fuels, and materials. Resources, Conservation and Recycling, 50(3), 260-281.
- Węziak-Białowolska, D. (2016). Quality of life in cities—Empirical evidence in comparative European perspective. Cities, 58, 87-96.
- Zanuzdana, A., Khan, M., & Kraemer, A. (2013). Housing satisfaction related to health and importance of services in urban slums: evidence from Dhaka, Bangladesh. Social indicators research.,
- Zheng, Y. (2010). Association analysis on pro-environmental behaviors and environmental consciousness in main cities of East Asia. Behaviormetrika, 37(1), 55-69.